

Notitser.

I.

Grundbesiddelsen i Rusland.

Paa det internationale statistiske Instituts Møde i København 1907 var bl. a. fremlagt en Redegørelse for Resultaterne af den store Enquête over Grundejendommene i Rusland*). Da denne ny Undersøgelse yder uundværlige og hidtil lidet kendte Bidrag til Forstaaelse af det stadig lige aktuelle russiske Agrarspørgsmaal: nemlig hvormeget Jord Bønderne disponerer over og hvorledes det skal lykkes (den tredje Duma —?) at skaffe dem mere, tror vi det nyttigt at gengive og kommentere Hovedresultaterne af den nævnte Statistik, der med stor Dygtighed er udarbejdet af Direktøren for det russiske statistiske Centralbureau, A. M. Zolotareff.

Den russiske Grundbesiddelse, der i Europa omfatter ialt henved 400 Millioner Desjatiner Jord, altsaa ca. 800 Mill. Tdr. Land**), kan indeles i følgende tre Grupper: 1) offentlige Besiddelser 39 0/0, 2) fri Privatgrundbesiddelse 26 0/0, 3) befriet Privatgrundbesiddelse 35 0/0 af Helheden. I de offentlige Besiddelser indtager Staten med 35 0/0 af hele det europæisk-russiske Landomraade en dominerende Stilling, og selv Kirken raader

---

*) Propriété foncière de la Russie d'Europe en 1905. Publ. du Comité Central de Statistique, St. Petersborg 1907.

***) En russisk Desjatin er næsten nøjagtig = 2 Tdr. Land dansk Maal, og meget nær 1 Hectar.

Notitser.

I.

Grundbesiddelsen i Rusland.

Paa det internationale statistiske Instituts Møde i København 1907 var bl. a. fremlagt en Redegørelse for Resultaterne af den store Enquête over Grundejendommene i Rusland*). Da denne ny Undersøgelse yder uundværlige og hidtil lidet kendte Bidrag til Forstaaelse af det stadig lige aktuelle russiske Agrarspørgsmaal: nemlig hvormeget Jord Bønderne disponerer over og hvorledes det skal lykkes (den tredje Duma —?) at skaffe dem mere, tror vi det nyttigt at gengive og kommentere Hovedresultaterne af den nævnte Statistik, der med stor Dygtighed er udarbejdet af Direktøren for det russiske statistiske Centralbureau, A. M. Zolotareff.

Den russiske Grundbesiddelse, der i Europa omfatter ialt henved 400 Millioner Desjatiner Jord, altsaa ca. 800 Mill. Tdr. Land**), kan indeles i følgende tre Grupper: 1) offentlige Besiddelser 39 0/0, 2) fri Privatgrundbesiddelse 26 0/0, 3) befriet Privatgrundbesiddelse 35 0/0 af Helheden. I de offentlige Besiddelser indtager Staten med 35 0/0 af hele det europæisk-russiske Landomraade en dominerende Stilling, og selv Kirken raader

---

*) Propriété foncière de la Russie d'Europe en 1905. Publ. du Comité Central de Statistique, St. Petersborg 1907.

***) En russisk Desjatin er næsten nøjagtig = 2 Tdr. Land dansk Maal, og meget nær 1 Hectar.

kun over 1 0/0; da imidlertid kun 1/5 af dette umaadelige Statsdomænegods kommer i Betragtning som god, dyrkelig Jord, og atter denne hovedsagelig ikke ligger der, hvor Bønderne trænger mest til Udvidelse af deres Lodder (især i Centralrusland), lader vi denne Gang den offentlige Grundbesiddelse ganske ude af Betragtning.

De to andre Grupper udgør tilsammen Privatgrundbesiddelsen; Klarheden i den her citerede Beretning lider noget under, at den første, som vi altsaa kalder fri Privatgrundbesiddelse, S. 3 kaldes for *propriété privée*, hvilket Udtryk imidlertid senere (S. 26—27) anvendes til at betegne begge Grupper 2 og 3 tilsammen.

I den fri Privatgrundbesiddelse (Gruppe 2) spiller naturligvis Adelen Ejendomme den største Rolle, idet disses Andel nu udgør 52 0/0 mod Bøndernes 13 0/0 af denne Gruppens, og 14 0/0 af hele det europæiske Ruslands Jord. Men ved forrige Opgørelse (1877) omfattede Adelgodset 77 0/0 af denne Gruppens og 19 0/0 af hele Ruslands Jord. Denne Kendsgerning har Interesse til to Sider. 1) Den forgældede og delvis demoraliserede russiske Adel har indenfor et Tidsrum af knap 30 Aar maattet sælge et Areal paa ikke mindre end 20 Millioner Desjatiner (en Flade, der er over syv Gange saa stor som Danmarks dyrkede Areal). 2) Dette Salg er kun for en mindre Del (i hvert Fald under 1/3) kommet Bønderne, men for største Delen Købmænd og industrielle Foretagender tilgode.

Hovedinteressen i denne korte Oversigt knytter sig derfor til den tredje Gruppe, befriet Privatgrundbesiddelse, der saa godt som udelukkende tilhører Bønderne, og som vi altsaa maa skænke særlig Opmærksomhed.

Denne Besiddelsesgruppe er opstaaet efter Bondefrigørelsen i 1861 og derved, at der af Herregaardsjorderne ved Lov tildeltes de tidligere »Hørige« (Livegne) Jordstykker af forskellig Størrelse mod et Vederlag, der vel var meget uensartet fastsat, men næsten altid for højt

i Forhold til Jordens Dyrkningsværdi*). Hvad enten denne Jord nu tildeltes Bondekommunerne eller (sjældent) de enkelte Bønder personlig, blev den altsaa fremtidig Bøndernes Ejendom. Disse Jordlodder og denne Bondegruppe betegnes i den russiske Statistik og Historie altid med Ordet *nadiels* (af *nadlesjat*, tilhøre).

Disse *nadiels*, som jeg kalder befriet Privatgrundbesiddelse, og som atter maa deles i personlig og kommunal (Fælles-) Jordejendom, hvorom mere nedenfor, er især talrige i Central- og Sydrusland. De frembyder navnlig Interesse ved deres ringe Størrelse pr. Arne (Familie à 5 Pers.). De *nadiels*-Bønderne tilhørende 130 Millioner Desj. fordeler sig nemlig paa 12,3 Mill. Bondefamilier, altsaa med gennemsnitlig 21 Td. Land (dansk Maal) pr. Arne. Men dette Tal giver i sig selv et altfor gunstigt Indtryk af den russiske Bondes Stilling, ¹⁾ fordi Driften væsentlig er ekstensiv, saa at en russisk Bondegaard paa 21 Tdr. Land ikke paa langt nær indbringer lige saa meget som en dansk, ²⁾ fordi der paa Grund af de altfor høje Frigørelses (Salgs-)priser i Reglen er større Byrder paa Ejendommene, end de paa nogen Maade kan bære (den til Hjælp for Bønderne af Staten oprettede Agrarbank tjente alene i Aarene 1880—90 henved 100 Millioner Kr. paa disse Transaktioner**), der skulde have været til Fordel for Bønderne!) ³⁾ fordi Bondejorden er saa ulige fordelt, at 18 0/0 eller 11 Millioner Personer af Bondestanden slet ingen Jord har. Den nærmere Fordeling af de øvrige, besiddende Bønders Jordlodder efter Størrelsen fremgaar af følgende lille Oversigt:

Under 10 Tdr. pr. Arne (under 2 Tdr. pr. Hoved) havde	24 0/0
10—20 Tdr. — (— 2—4 —) —	42 0/0
Over 20 Tdr. — (over 4 Tdr. —) —	34 0/0
	100 0/0

*) Kowalevsky: La Russie. (Paris 1900). S. 115.

***) Kowalevsky, l. c. S. 115.

Gennemsnitsstørrelsen af den første Afdelings Jordlodder er kun $6\frac{1}{2}$ Td. Land pr. Familie, saa at mindst $\frac{1}{4}$ af de besiddende Bønder overhovedet slet ikke kan tænke paa at leve af Agerbrug. De udvandrер til Sibirien, til Industrien, dør af Hungersnød eller af Revolution.

Denne ulykkelige Tilstand er dels en Følge af Eman-
cinationslovenes Bestemmelser om, at de uddelte nadiels
skulde være mindre end de tilsvarende Lodder, Bønd-
erne havde dyrket som Livegne, og at Herremændene
kunde sætte disse nadiels til $\frac{1}{4}$ af den oprindelige Stør-
relse, naar de samtidig gav Afkald paa Vederlag*) Af
denne sidste Bestemmelse har mange Herremænd især i
Centralrusland profiteret i en saadan Grad, at Lodderne,
som ovenfor vist, er blevet saa smaa, at de som oftest
ikke kan ernære en Familie, selv om den er gældfri.
Men den er ogsaa en Følge af Bondebefolkningens store
Frugtbarhed, der har foraarsaget stadige Nydelinger især
af Mir-Jorden og mellem 1877 og 1905 bragt Gennem-
snitsstørrelsen af Lodderne ned fra 27 til 21 Tdr. Land
pr. Arne.

Føjes hertil, at Landproletariatet (gennemsnitlig
 18% af Bondestanden) i Østersøprovinserne gik op til
 87% , og erindrer man, at Godsejerne i disse Egne
overvejende er Udlændinge og har værct særlig uvillige
til at sælge Bønderne Jord, har man i alle disse Kends-
gerninger en meget talende Illustration til den grusomme
og vedholdende Oprørsbevægelse, der jo særlig gjaldt
Godsejerne i Kurland, Estland og Livland.

Til sidst vil vi kaste et Blik paa Besiddelsesformerne
indenfor Bondestanden. De herhen hørende Tal kan
udledes paa følgende Maade: Af al Bondejord faldt $83,4\%$
paa nadiels, hvoraf kun $16,6\%$ var personlig, de andre
 $83,4\%$ derimod fælles (Mir-) Ejendom. Herfra kommer
altsaa 14% Bondejord som personlig Ejendom. Hertil
kan regnes 9% fri Bondejord fra Gruppe 2 (fri Privat-

*) Kowalevsky. I. c. S. 115.

grundbesiddelse), ialt 23 $\frac{0}{10}$ — af Bondejorden, hvilken atter udgør 62 $\frac{0}{10}$ af hele Privatgrundbesiddelsen, saa at 14 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ af den russiske Privatgrundbesiddelse er personlig Bondeejendom. Dette stemmer godt med Kowalevskys Skøn, (l. c. S. 116), ifølge hvilket 85 $\frac{0}{10}$ af alle de russiske Landkommuners Jorder skulde være Mirfællesejendom.

K. A. Wieth-Knudsen.

II.

Dødsfald ved ulykkelig Hændelse under Arbejde.

Præsidenten for det amerikanske »Institut of social service« i New York, Dr. Josiah Strong, skrev for nogen Tid siden i »North American Review« en Artikel, hvori han sammenstillede Antallet af Personer, der aarlig kommer til Skade eller dræbes under Udøvelsen af Arbejde i United States, med Antallet af saarede og dræbte Soldater i den nyeste Tids store Krige, — en Sammenligning, der efter Forfatterens Opfattelse stiller den amerikanske Industris Omsorg for Arbejdernes Liv og Lemmer i et meget ugunstigt Lys.

Dr. Strongs Artikel, der findes gengivet i det svenske »Social tidskrift«, synes at have vakt ikke ringe Opsigt, maaske fordi den fremkom samtidig med Afholdelsen af en Udstilling af Arbejderbeskyttelses-Midler i New York. Fra et statistisk Synspunkt er Artiklen imidlertid kun lidet interessant, og naar den fremdrages her, er det nærmest, fordi den søger at fastslaa en ganske urigtig Opfattelse af Forholdet mellem Ulykkesrisikoen og den moderne industrielle Teknik. Det paastaas, at med den stadig forøgede Brug af Maskiner, med den voksende Hurtighed i Kommunikationerne, med den forøgede Anvendelse af